

Secretum secretorum

http://www.bl.uk/manuscripts/FullDisplay.aspx?ref=Add_MS_47680

Walter de Milemete utförde två stora illuminerade verk till den unge kungen Edward III 1326/27. Det ena är en kungaspegel, De Nobilitatibus, som vi tidigare studerat. Det andra är ett verk med namnet Secretum Secretorum. Det första verket har han sammanställt och skrivit, det andra verket är en avskrift på latin. Han har tydligen själv gjort kalligraferingen, men haft ett antal olika illuminatörer till sin hjälp.

Secretum Secretorum inleds med en stor vinjett med en kung som lyssnar till en föreläsning av en man som bär den akademiska huvudbonaden och håller handen i talegest. Bilden är i ganska dåligt skick, för ett tag var tydligen verket utan skyddande pärm. Där finns en pulpet med föreläsningssanteckningar och en skrivare gör anteckningar. Ovanför bilden håller två änglar Englands sköld. Man skulle därför kunna tro att kungen är Edward, men det är Alexander den Store. Och den som föreläser är filosofen Aristoteles. Texten under bilden förklarar det hela: Hic incipiunt Rubricae capitulorum libri de Secretis Secretorum summi philosophi Aristotilis ad petitionem et usum illustrissimi regis Alexandri editi.

Vi vet, att Aristoteles 348 BC blivit kallad av Filip II av Makedonien för att vara privatlärare åt sonen Alexander. Hela verket utger sig alltså för att vara Aristoteles undervisning av Alexander. I ett hundratal korta kapitel avhandlas en mängd olika ämnen i boken. Varje kapitel inleds med en stor vinjett med kungen (Alexander) i olika sammanhang, i de flesta av bilderna blir han undervisad av Aristoteles, i andra sitter han omgiven av sitt råd, som anakronistiskt består av både kyrkliga och världsliga rådsherrar.

Boken berättar själv om vägen till den föreliggande texten: Den är översatt till latin från arabiskan av en Philip, med dedikation till en Guido de Valentia, biskop av Tripoli. Man menar att den här översättningen till latin tillkom i början av 1200-talet. Den arabiska texten skulle härstamma från 7-800-talet. En Johannes skulle då ha funnit texten på grekiska och översatt den först till kaldeiska och därefter till arabiska. På bilden tar Philip emot verket av Aristoteles. Biskop Guido övervakar händelsen.

De prick-randiga tyger som vi är intresserade av, de förekommer mycket sparsamt i det här verket. En del påminner om bilderna i De Nobilitatibus. Kanske kan likheterna bero på att någon av illuminatörerna arbetat med bägge verken. De tre marginalfigurer som jag hittat, som har dräkter med prickrandiga tyger, är musikanter.

Det finns ännu en bild med prickrandiga dräkter, det är en vinjett, där tre riddare i surcot med prickränder står framför Alexander, som håller handen i en talegest. Så gör också Aristoteles på en bänk i bakgrunden i marginalen. Tydligt ger Alexander order eller anvisningar till riddarna, understödd av Aristoteles.

Nederst på samma sida står en riddare, iförd en surcot med prick-linje-rand, mellan två sköldar: - kungens av England och tronföljarens.

Det finns ytterliga några bilder, där mantlarna har en kantning av prickkränder. Det är vinjetter som inleder nya kapitel, där Alexander sitter omgiven av sitt råd. Aristoteles på den tredje bilden har inte sådan kantning på sin dräkt.

Aristoteles finns i en marginalbild med knäböjande elev (?). Här har bägge mantlar med kantning av prick-ränder.

Det här är de dräkter med prickrandiga tyger jag kunnat hitta i Secretum Secretorum. Huvudpersonerna har inte dräkter med prickränder på det sättet som bifigurena har. Personer med högre rang kan ha en prickad kant på mantlarna, men de tvärrandigt dekorerade dräkterna finns på musikanter och några riddare. Är det uttryck för en social skillnad?

Nu har vi gått igenom dräkterna. Men det finns två bilder som jag inte kan låta bli att ta med, för de är intressanta, kanske mest för riddare och fighters. Den första är en kanon av samma slag som i De Nobilitatibus, en **pot de fer**. Den kanon som finns i det verket sägs vara den första kända avbildningen. Då måste detta vara den näst äldsta.

Om vi fick se en unik bild i De Nobilitatibus av Walter de Milemetis, som också finns här, så är han dock inte sämre i Secretum Secretorum, då han bjuder på ännu en unik bild. Den bild jag tar med till sist föreställer inte en spis med skorsten. Männen använder inte blåsbälgar för att underhålla en eld. Det här är nämligen en **Cornu Alexander Magni**, ett kolossalt horn eller trumpet, ett stridsinstrument, troligtvis är det här den äldsta bilden av en cornu. I texten på sidan står det: Et est instrumentum terribile quod dicitur multis modis. Ljudet av detta fruktansvärda instrument kunde höras upp till 60 miles (dvs nära 100 km).

För att förstå Secretum Secretorum bättre, framför allt med latinet, har jag haft nytta av James, Montague Rhodes: The Treatise of Walter de Milemete, Oxford 1913.